

"Röd pillrad" – En analys av den rasideologiskt motiverade massskjutningen i Buffalo den 14 maj 2022

Per-Erik Nilsson

Den 14 maj i år inträffade ännu en massskjutning i USA när en 18-årig amerikansk man iscensatte sin plan för att rädda den vita rasen från ett påstått pågående lågfrekvent folk mord. Gärningsmannen hade valt ut ett snabbköp i en afroamerikanskt dominerad stadsdel i staden Buffalo.

På den digitala plattformen Twitch, som framför allt används för strömmade videor om datorspel, kunde en potentiellt sett global publik följa dådet. Utrustad med en kroppskamera av märket GoPro filmade gärningsmannen när han i en Ford Taurus lugnt körde fram till snabbköpet för att med kallt blod skjuta sju personer med ett halvautomatiskt gevär (Bushmaster XM-15). Det sista som visades innan livesändningen bröts är att gärningsmannen riktar sitt vapen mot en vit man som ligger inklämd mellan två kassor. Gärningsmannen vänder snabbt bort sitt vapen och ber om ursäkt. Sammanlagt sköts 12 personer, varav 10 dog. Polisen grep gärningsmannen på plats vilket förhindrade ytterligare dåd och en ännu större massaker. ¹Innan sändningen bröts hade 22 personer sett den.² Den spreds dock på flera internetforum och plattformar timmarna efter attacken.

En dryg vecka senare skedde ytterligare ett attentat av en ensamagerande våldsverkare i staden Uvalde i Texas när 19 barn och två vuxna sköts ihjäl i en grundskola.³

Sedan andra hälften av 1900-talet har det skett omkring 130 attentat i USA som kan klassificeras som ideologiskt motiverade och utförda av en ensamagerande våldsverkare.⁴

I skrivande stund står gärningsmannen för dådet i Buffalo åtalad på 27 punkter, bland annat terror- och hatbrott.⁵ Han har ännu inte dömts och det finns många oklarheter kring dådet och våldsverkaren själv. Buffalodådet, som den amerikanske presidenten Joe Biden kallade "inhemsk terrorism,"⁶ följer ett tydligt mönster. Dådet genomförande, val av offer, ideologiska motiv och kulturella inramning är inspirerade av rasideologiskt motiverade ensamagerande föregångare som Anders Behring Breivik, Brenton Tarrant, Patrick Wood Crusius, med flera. Inte minst gäller detta det

1 Enligt egen utsago och uppgifter från polisen hade gärningsmannen planer på att utföra flera attentat. Se: Jonathan Edwards, Jacob Bogage, Annie Gowen och Devlin Barrett, "Police say suspect planned further violence, release Buffalo victims' names," *The Washington Post*, 16 maj, 2022: <https://www.washingtonpost.com/nation/2022/05/16/buffalo-shooting-live-updates/> [2022-06-10].

2 Cecilia D'Anastasio och Davey Alba, "Buffalo Massacre Suspect Mapped Plans on Discord App for Months," *Bloomberg*, 16 maj, 2022: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-05-16/buffalo-shooter-laid-out-attack-plans-on-discord-app-for-months> [2022-05-25].

3 Ideologiska motiv för massskjutningen i Uvalde är i skrivande stund oklara, dock finns indikationer om att det handlade om en gärningsman med psykiska problem som var djupt fascinerad av skolskjutningar, vapen och att bli känd. Han hade blivit relegerad från skolan och skjutningen utfördes i ett av hans gamla klassrum i vilket han enligt uppgift associerade med obehagliga upplevelser. Se: Bill Hutchinson, "5 major details from committee's Uvalde mass shooting report," *ABC News*, 19 juli, 2022: <https://abcnews.go.com/US/major-details-committees-uvalde-mass-shooting-report/story?id=87008122> [2022-08-01].

4 Se: Mark S. Hamm och Ramón Spaaij, *The Age of Lone Wolf Terrorism* (New York: Columbia University Press, 2017): 267-272. Om massskjutning definieras bredare var massskjutningen i Buffalo den 22:a bara i år. Se: Gun Violence Archive (2020), "Mass Shootings": <https://www.gunviolencearchive.org/reports/mass-shooting> [2022-08-18]. För massskjutningar generellt i USA förefaller ideologiska motiv vara långtifrån den dominerande orsaken. En studie aggregerade data visar exempelvis att av alla skjutningar mellan 2014 och 2019 var 59 % var relaterade till våld i hemmet. Se: Lisa B. Geller, Marisa Booty and Cassandra K. Crifasi, "The role of domestic violence in fatal mass shootings in the United States, 2014–2019," *Injury Epidemiology* 8, nr. 39, 2021: 1-8.

5 The District Court of The United States Western District of New York (2022), *The United States of America vs Peyton Gendron*, 22CR0109-v, 14 juli: <https://www.justice.gov/file/1519896/download> [2022-08-18].

6 Maegan Vazquez och Kate Sullivan, "Biden gives emotional speech after Buffalo shooting: 'White supremacy is a poison'," *CNN*, 17 maj, 2022: <https://edition.cnn.com/2022/05/17/politics/biden-buffalo-visit-shooting/index.html> [2022-06-02].

faktum att han i samband med dådet publicerade ett 180 sidor långt manifest, som refererar till hans föregångare.⁷

I det här memot diskuteras Buffalo-fallet med fokus på gärningsmannen, hans manifest och relation till tidigare rasideologiskt motiverade ensamagerande våldsvarkare. Diskussionen utgår från öppet tillgängliga källor, gärningsmannens egenproducerade material som han spred via digitala medier samt tidigare forskning.⁸

Det egenproducerade materialet inkluderar livesändningen av dådet, gärningsmannens manifest på 180 sidor ("manifestet") samt hans dagboksliknande inlägg på den sociala medieplattformen Discord om 637 sidor ("dagboken").

Syftet med memot är att bidra till kunskapen om rasideologiskt motiverade ensamagerande våldsvarkare. Memot skrivs med utgångspunkten att social och politisk kontext likväl som tillvägagångssätt och motiv är avgörande för att öka förståelse av fenomenet samt att denna förståelse kan bidra till arbetet att förhindra liknande dåd.

EN ENSAMAGERANDE VÅLDSDVERKARE

Gärningsmannen i Buffalo genomförde dådet på egen hand. Det rör sig om en ung man som nyligen hade tagit studenten och börjat studera på den amerikanska motsvarigheten till folkhögskolan (*community college*). I sin dagbok skriver han att han gärna hade fortsatt sina studier men kände sig tvungen att agera för att stoppa "de större problemen" som bekymrade honom. Innan covid-19-pandemin var han enligt egen uppgift volontär i brandkåren. Han betonar att han inte har militär träning och ber sina läsare om ursäkt för eventuella misstag som han kunde komma att begå under attentatet.

I både manifestet och i dagboken talar han om sin mentala hälsa. I manifestet skriver han att han inte har några psykiska störningar och att han är fullt frisk (*sane*). Året innan attentatet, när gärningsmannen gick sitt sista år på gymnasiet, ska han offentligt ha uttryckt att han önskade mörda människor för att sedan ta sitt eget liv (*murder-suicide*). Han omhändertogs av polis och fick genomgå en psykiatrisk undersökning med slutsatsen att han inte bedömdes vara psykiskt sjuk.⁹

I dagboken talar han dock öppet om självmordstankar, att han aldrig haft några egentliga vänner, att han faktiskt har psykiska problem och har kroppskomplex. Han skriver om sex och kärlek och menar att han under sin skolgång varit intresserad av några "tjejer" men att han egentligen aldrig känt sexuell attraktion till någon.

Hans texter är genomsyrade av tankar kring ras, etnicitet och ideologi. Han beskriver sig själv som "vit" och "etnisk europé." Beträffande hans ideologiska självidentifiering framgår en något spretig bild. För det första förefaller han ha identifierat sig som socialist i sina tidiga tonår. Vidare skriver han att han på GAL-TAN-skalan är "auktoritär vänster" och att han skulle föredra att kallas för populist. För det andra identifierar han sig som "etnopluralist" och "ekofascist." För det tredje identifierar han sig med "nationalsocialism," "nynazism," "vit makt" (*white supremacy*) och ser sig själv som "rasist." För det fjärde framhåller han vikten av kristna värderingar och praktik utan att för den delen tro på ett liv efter detta. För att specificera sin politiska hemvist distanserar han sig från "konservatism" och "vänstern" (*leftism*), som enligt honom har övergivit sina egentliga ideal.

7 För analyser av föregångare och deras manifest, se: William Allchorn, Dr Andreas Dafnos och Francesca Gentile, *The Role of Violent Conspiratorial Narratives in Violent and Non-Violent Extreme Right Manifestos Online*, 2015-2020, Global Network on Extremism and Technology, King's College, London: <https://gnet-research.org/2022/03/22/the-role-of-violent-conspiratorial-narratives-in-violent-and-non%E2%80%90violent-extreme-right-manifestos-online-2015%E2%80%902020/> [2022-08-19]; Rakib Ehsan och Paul Stott, *Far-Right Terrorist Manifestos: A Critical Analysis*, Henry Jackson Society (HJS), Centre on Radicalisation and Terrorism, 2020: <https://henryjacksonsociety.org/publications/far-right-manifestos/> [2022-08-19]; Per-Erik Nilsson, *Från skitpostning till folkmord – Ensamagerande våldsvarkare, ideologi och accelerationism i den digitala tidsåldern*, FOI-R--5257--SE, Totalförsvarets forskningsinstitut, 2022: <https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI-R--5257--SE> [2022-08-19].

8 Originalkällorna har översatts till svenska av författaren. I och med att gärningsmannen inte är dömd används inte hans namn. Beträffande källornas verifierbarhet har amerikansk polis bekräftat att videoströmningen av dådet, manifestet och hans digitala spår i sociala medier är hans egna. I memot ges inga sidhänvisningar till källmaterialet. När citattecken används åsyftas citat från materialet. Manifestet publicerades två dagar innan attentatet av gärningsmannen och 30 minuter innan attacken bjöd han in ett mindre antal användare på Discord som fick ta del av hans sammanställda dagbok. Anya Elamroussi, Artemis Moshtaghian, and Rob Frehse, "Buffalo Suspect's Posts About Attack Plans Could Be Seen Online 30 Minutes Before Mass Shooting," *CNN*, 19 maj, 2022: <https://edition.cnn.com/2022/05/18/us/buffalo-supermarket-shooting-wednesday/index.html> [2022-05-30].

9 Jonah E. Bromwich, "Before Massacre Began, Suspect Invited Others to Review His Plan," *New York Times*, 17 maj, 2022: <https://www.nytimes.com/2022/05/15/nyregion/gunman-buffalo-shooting-suspect.html> [2022-06-01].

Gärningsmannens självbiografiska utsagor överensstämmer väl med läroboksexempel av en ensamagerande våldsverkare.¹⁰

Det innebär att han inte är medlem eller står i direkt kontakt med någon rörelse eller organisation samt att attacken både planerades och genomfördes av honom själv. Ensamheten till trots förtydligar han att han inspirerats av många, främst via internet. Vidare ser han sig själv som en representant för ”miljontals européer” och andra ”etnonationalistiska folk.” Han uppger att hans självpåtagna roll, som en slags avantgardistisk raskrigare, blev ett tydligare och viktigare kall ju mer han läste på om världens tillstånd. Han framställer sig själv som en i ett led av andra självutnämnda raskrigare.¹¹

Strategin för att skrida till verket har tydliga referenser till vad som inom forskningen och av vissa våldsverkare själva, kallas det ledarlösa motståndets taktik.¹² Taktikens kärna handlar om att ensamagerande våldsverkare är svårare att upptäcka av brottsförebyggande myndigheter än till exempel en cell eller en organisation, eftersom risken för infiltration eller läckor minimeras med antalet deltagare.

Baserat på självbeskrivningen stämmer profilen väl in på aggregerad forskning om ideologiskt motiverade ensamagerande våldsverkare.¹³ Å ena sidan framträder en bild av en ung man med tecken på psykisk ohälsa, socialt

utanförskap och en ambivalent inställning till mansrollen.¹⁴ Å den andra sidan vittnar hans dedikation och planering om en rationellt tänkande individ.¹⁵ Det framgår i all tydlighet att gärningsmannen, likt hans föregångare, antar en krigarmentalitet. Han är inte bara en vanlig medborgare utan en soldat i ett raskrig. Som en soldat på frontlinjen blir det då, utifrån denna logik, rättfärdigat att bruka våld.¹⁶ Vidare är hans ideologiska positionering typisk för samtida rasideologiskt motiverade våldsverkare – en positionering som är ett ytligt ihopkok av ideologiska och konspiratoriska idéer som är i det närmaste normaliserat på politiskt och kulturellt subkulturella digitala plattformar och forum.¹⁷

ETT MANIFEST, ETT KALL, EN INSTRUKTION

Olika typer av manifest, traktat och brev har länge använts av ensamagerande våldsverkare för att offentligt deklarerat sina intentioner.¹⁸ Syfte, innehåll och form varierar dock vida beroende på vem som skriver dem. I fallet rasideologiskt ensamagerande våldsverkare har Anders Behring Breivik skapat något av en trend. Buffalomanifestet och tidigare nämnda ensamagerande våldsverkarens manifest följer en liknande disposition som Breiviks manifest. I dessa refereras explicit till andra manifest och då, inte sällan är stora textstycken kopierade från andra manifest,

10 Se: Lasse Lindekilde, Francis O'Connor och Bart Shuurman, "Radicalization Patterns and Modes of Attack Planning and Preparation Among Lone-Actor Terrorists: An Exploratory Analysis," *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggressions* 11, nr. 2, 2019: 113-133, s. 113. För en typologi av olika typer av ensamagerande våldsverkare, se: Ida Selbing, Anders Strindberg och Sabrine Wennberg, *Ensamagerande våldsverkare: En översikt och analys av befintlig forskning*, FOI-R--5133--SE, Totalförsvarets forskningsinstitut, Stockholm, 2021: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjVq4jD4dT5AhUcX_EDHQ3hBsUQFnoECACQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.foi.se%2Frest-api%2Freport%2FFOI-R--5133--SE&usq=AOvVaw1LKUyYcODQczj7d3qVBVuf [2022-08-20].

11 Han nämner explicit: Brenton Tarrant, Patrick W. Crusius, John T. Earnest, Robert Bowers, Phillip Manshaus, Luca Traini, Anders Breivik, Dylan Roof, Darren Osbourne och den svenske Anton Lundin Pettersson.

12 Om ledarlöst motstånd, se: Jeffrey Kaplan, "Leaderless Resistance," *Terrorism and Political Violence* 9, no. 3, 1997: 80-95; Nilsson, *Från skitpostning*, s. 20-22.

13 Forskningen om ensamagerande våldsverkare är bristfällig och inom forskningen betonas återkommande att resultat om personliga karaktärsdrag ska tolkas med försiktighet. Vidare är det svårt att etablera en unik profil för ensamagerande våldsverkare och likaså att kontextuella faktorer är viktiga att ha i beaktande. Se vidare: Paul Gill, Caitlin Clemmow, Florian Hetzel, Bettina Rottweiler, Nadine Salman, Isabelle Van Der Veegt, Zoe Marchment, Sandy Schumann, Sanaz Zolghadriha, Norah Schulten, Helen Taylor och Emily Corner, "Systematic Review of Mental Health Problems and Violent Extremism," *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology* [online first]: 1-29.

14 Skillnader mellan ensamagerande och gruppbaseerade våldsverkare betonas återkommande inom forskningen. Den tidigare förefaller ha en större benägenhet för psykisk ohälsa än de senare vilket möjligtvis kan förklaras med socialt urval inom gruppen. Se: Emily Corner and Paul Gill, "A False Dichotomy? Mental Illness and Lone-Actor Terrorism," *Law and Human Behavior* 39, nr. 1, 2015: 23-34; Blazej Misiak, Jerzy Samochowicz, Kamaldeep Bhuid, Merryam Schouler-Ocak, Hella Demunter, Levent Kuey, Andrea Raballo, Philip Gorwood, Dorota Frydecka och Geert Dom, "A Systematic Review on the Relationship Between Mental Health, Radicalization, and Mass Violence," *European Psychiatry* 56, 2019: 51-59; Beth Windisch, "A Downward Spiral: The Role of Hegemonic Masculinity in Lone Actor Terrorism," *Studies in Conflict & Terrorism* [online first], 2021: 1-19.

15 Det ska understrykas att det är få ensamagerande våldsverkare som lyckas att skrida till verket. Tvärtom pekar forskningen på att merparten av ensamagerande uppvisar dålig operationell planering samt läcker sina intentioner och förmågor på förhand. Ny forskning kritiserar ofta tidigare forskning för att ha skapat falska dikotomier mellan rationellt tänkande individer och irrationella psykiskt sjuka individer. Se: Corner och Gill, "A False Dichotomy?"; Bart Shuurman, Lasse Lindekilde, Stefan Malthaner, Francis O'Connor, Paul Gill och Noémie Bouhana, "End of the Lone Wolf: The Typology that Should Not Have Been," *Studies in Conflict & Terrorism* 42, nr. 8, 2019: 771-778.

16 Om radikalisering, krigarmentalitet och krigaridentitet, se: Cassam, *Extremism*, s. 172.

17 Se vidare: Nilsson, *Från skitpostning*.

18 En amerikansk studie på ensamagerande våldsverkare utförd på perioden 1972-2015 fann att i hela 96 % av de kända fallen hade våldsverkarna producerat manifestliknande material. Se: National Center for the Analysis of Violent Crime (NCAVC), *Lone Offender: A Study of Lone Offender Terrorism in the United States (1972-2015)*, Federal Bureau of Investigation, U.S. Department of Justice, 2019, s. 37.

de är ofta ideologiskt heterogena och blandar alltifrån kvasivetenskapliga argument med subkulturella memetiska uttryck.¹⁹ Många manifest innehåller även operationella och taktiska resonemang. Som sådana bör manifesten ses delvis som kollektiva och inte endast enskilda, individuellt producerade texter.

²⁰Manifesten produceras även för att konsumeras och spridas.²¹ Från detta perspektiv har de minst fyra funktioner. För det första är de ideologiskt missionerande texter med syftet att upplysa andra om världens egentliga tillstånd. För det andra är de inspirationskällor för framtida våldsverkare. För det tredje är de operativa och taktiska manualer med syftet att ge framtida gärningsmän instruktioner att utföra attentat. Utöver dessa kommunikativa aspekter kan manifesten förstås som en form av ritual som våldsverkare genomför för att förbereda sig inför attentatet.²²

Den mängd av manifest som har släppts i samband med rasideologiskt motiverade attacker det senaste decenniet har lett till ett relativt gott underlag för att på distans kunna få en inblick i dessa individers perspektiv. Det handlar om viktig information om individernas uttryckta självbild men också det sociala, politiska och kulturella sammanhang de har producerats och spridits i. Detta skiljer också kunskapsläget jämfört med andra typer av våldsverkare, som våldsbejakande radikalislamister, där publikationer av manifest inte är en lika tydlig trend.²³ Det ska dock understrykas att manifesten ger just inblickar. För en djupare förståelse av individerna i fråga skulle analys av manifest behöva kompletteras med intervjuer och en rad andra källor.

Buffalomanifestet är till stor del en kopia av Brenton Tarrants manifest *The Great Replacement*, som i sin tur bygger mycket på Breiviks manifest. Långa textstycken är rena plagiat från Tarrant och strukturen är i det stora hela identisk. Detta är också något han själv pratar om i sin dagbok där Tarrant beskrivs som hans främsta influens.

Precis som Tarrants manifest pryds den första sidan av en bild på den svarta solen, en ockult nationalsocialistisk symbol, med texten: "Du väntar på en signal medan ditt folk väntar på dig." De 180 sidorna är uppdelade i sex kapitel vilkas tematiska innehåll är: 1) ideologisk motivering för attentatet; 2) en frågesektion där gärningsmannen ställer retoriska frågor till sig själv (till exempel varför han gjorde detta); 3) en del som enligt honom själv rör fakta om rasfrågor; 4) utförliga diskussioner om materiel, vapen och genomförandet av attentatet; 5) olika, ömsom uppmanande och hotfulla, meddelanden till omvärlden; 6) mer generella tankar om världens tillstånd, ideologi och handlingskraft.

Ett utmärkande drag för manifestet är dess tonvikt på operationella och taktiska aspekter av attentatet. Detta blir tydligt vid en kvantitativ analys av manifestets innehåll. Orden "plates", "armor", "helmets", "protects" och "barrel" är alla kopplade till denna aspekt av manifestet. Detaljrikedomen i de resonemang som förs är att likna med en instruktionsbok för läsaren för att på bästa sätt själv kunna förbereda ett liknande attentat. Vid flera tillfällen i dagboken diskuterar han finansiella tillgångar, eller snarare avsaknaden av dem. Ingående resonerar han kring olika typer av vapen och skyddsutrustning, så som för- och nackdelar givet en

19 Beträffande kvasivetenskapliga tolkningar återfinns teorier av den brittiske ekologen Michael Woodley. Woodley refereras ofta till inom rasideologiska kretsar där hans teorier om bland annat biologiska arter och raser och IQ understödjer många rasideologiska hållningar. Hans forskning förefaller gå emot mycket av etablerad kunskap inom hans forskningsfält och har erhållit mycket kritik från andra etablerade forskare, bland annat för att syssla med pseudo- och politiserad vetenskap. Efter Buffalomanifestets publicering har hans forskningsaffiliering till Vrije Universiteit i Bryssel frusits under en pågående utredning. Han rapporteras uppges att han tar avstånd från all sorts politisk extremism och diskriminering baserat på ras. Det vetenskapliga arbete som oftast refereras till är: Michael A. Woodley, "Is Homo sapiens polytypic? Human taxonomic diversity and its implications," *Medical Hypothesis* 74, 2010: 195-201. Om Woodley, se: Belle de Jong, "'Shocked' VUB suspends collaboration with researcher quoted by Buffalo terrorist," *The Brussels Times*, 2 juni: <https://www.brusselstimes.com/231696/shocked-vub-suspends-collaboration-with-researcher-quoted-by-buffalo-terrorist> [2022-08-01]; Monika Pronczuk och Koba Ryckewaert, "A Racist Researcher, Exposed by a Mass Shooting," *The New York Times*, 9 juni, 2022: <https://www.nytimes.com/2022/06/09/world/europe/michael-woodley-buffalo-shooting.html> [2022-06-18].

20 Inés Bolaños Somoano och Richard McNeil-Willson, "Lessons From the Buffalo Shooting: Responses to Violent White Supremacy," *International Centre for Counter-Terrorism*, 18 maj, 2022: <https://icct.nl/publication/lessons-from-the-buffalo-shooting-responses-to-violent-white-supremacy/> [2022-08-20].

21 Jacob Ware, "Testament to Murder: The Violent Far-Right's Increasing Use of Terrorist Manifestos," *ICCT Policy Brief*, 2020: 2020: <https://icct.nl/app/uploads/2020/03/Jacob-Ware-Terrorist-Manifestos2.pdf> [2022-08-20]; Mark S. Hamm och Ramón Spaaij, *The Age of Lone Wolf Terrorism* (New York: Columbia University Press, 2017), s. 19.

22 Amarnath Amarasingam, Marc-André Argentino och Graham Macklin, "The Buffalo Attack: The Cumulative Momentum of Far-Right Terror," *CTC Sentinel* 15, nr. 7, 2022: 1-10., s. 7.

23 I skrifter från radikalislamistiska organisationer och rörelser, som IS och Al-Qaida, återfinns dock om ideologiska resonemang och instruktioner och tips för genomförande av attentat. Se exempelvis: Elena Pokalova, "Online Terrorist Propaganda: Strategic Messaging Employed: Al Qaeda and ISIS," i *Online Terrorist Propaganda, Recruitment, and Radicalization*, red. John R. Vacca (Boca Raton, London och New York: Taylor and Francis), 267-290.

Figur 1: Ordfrekvensen i storleksordning. Till vänster är Tarrants manifest, i mitten är Buffalomanifestet i sin helhet och till höger är Buffalomanifestet rensat från innehåll om materiel.

skyddshjälms materiel i förhållande till en annan.²⁴ Han analyserar även vad hans föregångare gjorde för operativa och taktiska misstag och vad som går att lära av dem.

Det framgår att han planerat attentatet sedan i januari 2022. Han har rekognoserat snabbköpet där attacken utfördes och ritat en planlösning. Han förklarar att han valde butiken, stadsdelen och tiden för attacken baserat på en snabb demografisk analys i öppna källor samt en sökning med Google för att se när de har flest besökare.

Buffalomanifestet är ett klippa-och-klistra-verk som, med Tarrants manifest som grundstomme, har en mix av referenser till fakta, som blandas med kvasivetenskapliga rasbiologiska resonemang, konspiratoriska överbyggnader och memetiska referenser till olika ideologiska digitala subkulturer. Gärningsmannens övriga digitala spår vittnar också om en stark vurm för nationalsocialism och nynazistisk fetisch. Buffalomanifestets fokus på materiel för själva genomförandet blir extra tydlig i jämförelse med Tarrants manifest som består av mer ideologiskt innehåll, vilket framgår av en jämförande ordfrekvensanalys. Däremot, när Buffalomanifestet rensas från innehållet som

handlar om materiel, framträder ett ideologiskt innehåll som är snarlikt Tarrants [se figur 1].

Den beskrivna intentionen med manifestet och handlingen som sådan, är precis som för hans föregångare, att inspirera andra till att ta till vapen. Han skriver till exempel: ”Jag utförde den här attacken för att påverka andra att försvara sig själva från ersättarna, att bli okänd var den enda vägen.”

EN SVARTVIT VÄRLDSBILD OCH EN RASIDEOLOGISK ÖVERTYGELSE

Världsbild och ideologi förstås här som två sidor av samma mynt. Utifrån denna ståndpunkt beskriver världsbilder hur individer och kollektiv förstår sin omvärld – vad som är verkligt och hur kunskap om omvärlden skapas. Ideologier är explicit normativa och handlar om hur individer och kollektiv anser att omvärlden borde vara ska förbli som den är eller förändras till vad den borde vara, samt om vilka medel som är legitima att använda för att nå detta mål. Världsbilder lägger således grunden för ideologier som motiverar olika typer av handlingar.²⁵

²⁴ Kostnaden för attentatet har uppskattats till 10 000 USD. För en analys av de finansiella förutsättningarna för attacken, se: Jessica Davis, ”Buffalo Shooting: Financing Terrorism,” Insight Intelligence, 17 maj, 2022: <https://newsletter.insightthreatintel.com/p/buffalo-shooting-financing-terrorism> [2022-08-23].

²⁵ En viktig fråga att ha i åtanke vid analyser av världsbild och ideologi är till vilken grad de influerar människors agerande kontra huruvida människor retroaktivt legitimerar agerande med ideologi. Sannolikt befinner sig svaret i de flesta fall någonstans mellan dessa två ståndpunkter. För en diskussion om världsbild och ideologi, se: Jason D. Brown (2019), *Reflective Practice of Counseling and Psychotherapy in a Diverse Society* (Cham: Springer Macmillan), s. 33-52. Uppdelningen mellan världsbild och ideologi är inte självklar, eftersom ideologier kan sägas vara världsbilder i sig, se till exempel: Marius S. Ostrowski (2021), *Ideology* (Cambridge: Polity Press). För ideologi, se: Ideologi är ett komplicerat och mångbottnat begrepp. Det finns många olika vetenskapsteoretiska förståelser av begreppet. För vidare diskussion, se: David McLellan (1995), *Ideology* (Minneapolis: University of Minnesota Press); Michael Freedman, Lyman Tower Sargent, Marc Stears, red. (2013), *The Oxford Handbook of Political Ideologies* (Oxford Handbooks) (Oxford and New York: Oxford University Press).

Det mest centrala i den världsbild som målas upp i manifestet är att det "vita folket" håller på att utrotas. Gärningsmannen skriver att massinvandring (*mass migration*) och låga fertilitetsnivåer bland vita européer och amerikaner, tillsammans med höga fertilitetsnivåer hos invandrare, leder till en obalans som är att likna med ett lågfrekvent folkmord.

Svarta, icke-vita latinos, judar och muslimer beskrivs i djupt rasistiska ordalag och särskilt som "ersättare" (*replacers*) som inte hör hemma på "vit mark." Samhället och det demokratiska systemet beskrivs som korrumpierade och förljugna, som ett "pöbelvälde." Han beskriver vidare hur västerländsk kultur har utvecklats till en "smörja av nonsens," hur arbete alierar arbetarna och endast tjänar "kapitalistiska ägare," att privat äganderätt håller arbetare från att ta vad som är rättmätigt deras, samt att en aggressiv urbanisering och industrialisering förstör en redan kommersialiserad natur.

Anledningen till att Väst hamnat i detta tillstånd är att "pöbeln" styrs av "våra fiender." I manifestet står att läsa att utbildningssystemet styrs av "marxister," att staten är uppköpt av "företagsaktörer" (*corporate backers*) och att "antivit media" används för att kontrollera "pöbeln." Detta har, som det står i manifestet, lett till att en del av felet ligger hos den "vita befolkningen" som har misslyckats att "reproducera sig, misslyckat att skapa billig arbetskraft, misslyckats att skapa nya konsumenter och den beskattningsbas stater behöver för att överleva." Förledda av "suicidal nihilism" och "konsumtionsindustrin" lever den "vita befolkningen" i ett korrupt och förljugt samhälle.

Enligt gärningsmannen befinner sig den "vita rasen" i ett alierat tillstånd, som ytterligare späs på av porr, popkultur och sociala medier. I en djupt antisemitisk logik förklaras att en global politisk och ekonomisk elit, som till största del består av judar, orkestrerar det hela. Gärningsmannen skriver att även den "icke-judiska" eliten är att förstå som judar, eftersom "de betar sig som dem." För att säkerställa att den vita befolkningen inte vaknar ur sitt pöbelstillstånd och gör motstånd, håller eliten på att ersätta dem med invandrare. På så vis bereds vägen för en ny världsordning där vita kommer att bli en minoritet i "sina egna länder," om inte helt utrotade.

I manifestet målas inga tydliga bilder upp för hur gärningsmannens idealsamhälle skulle se ut. Det går dock att skissera fram några sammanflätade huvuddrag. För det första ska ett framtida idealsamhälle baseras på

etnopluralism, det vill säga att etniciteter inte ska blandas enligt principen lika barn leka bäst. Återkommande skriver gärningsmannen till exempel att han egentligen inte har något emot svarta eller judar, så länge de håller sig till "sina länder." Denna hållning kompliceras dock något i relation till judar eftersom de, i gärningsmannens synsätt, i sin natur är manipulativa. Han skriver exempelvis att så länge internet finns kan de manipulera världen även från Israel.

För det andra menar han att rasnationalism utgör basen för den vita rasens sammanhållning. Rastillhörighet utgör en folklig "enhet," ger folket ett "syfte" samt skapar "tillit" och "traditioner."

För det tredje menar gärningsmannen att en nationalism värd namnet inte kan finnas utan en tät sammankoppling mellan människa, kultur och natur (*environmentalism*). Att försvara mark och land är lika viktigt "som att försvara och bevara våra ideal och trosföreställning" eftersom, som han skriver, "vi föddes ur detta land och vår kultur formades av det."

Slutligen framhåller gärningsmannen att en populistisk och ekologiskt rotad rasnationalism är den mest centrala punkten för att skapa ett framtida samhälle. Det handlar om en form av raskodad populism där det enda sanna folket anses vara det "vita folket."²⁶ Det ska skapas genom en folkligt förankrad massrörelse: "Alla sanna rörelser är populistiska rörelser." Han menar att i det nya samhällets initiala fas behöver den folkliga förankringen inte vara total. Efterhand behöver detta dock ändras: "Med tid kommer fler människor behöva ansluta till vårt nya samhälle, och så av fri vilja." Gärningsmannen framhåller att "vi inte kan använda förtryck" för att realisera denna nya framtid utan att "vi, genom våra handlingar och vårt tal ska visa dem den nya vägen" - "en väg som fokuserar på natur, respekt för miljön, traditioner, familjer, arbetarnas rätt och personliga och rasmässiga skyldigheter."

Det nya samhället måste enligt gärningsmannen bygga på principen att "försäkra vårt folks existens och en framtid för vita barn." Det här uttalandet kommer från den amerikanske vitmaktideologen David Lane och innehåller 14 ord på engelska.²⁷ "14" är en vanligt förekommande mem inom rasideologiska sammanhang och var också skrivet på gärningsmannens automatkarbin som användes vid attentatet. Det första steget i att säkra denna framtid är att ändra födslootalen, särskilt behöver vita kvinnor föda fler barn. För det andra, givet att den nuvarande sociala och politiska ordningen förstås

26 Om ras- och etnopolitism, se: Bart Bonikowski, "Ethno-nationalist Populism and the Mobilization of Collective Resentment." *British Journal of Sociology* 68, nr. S1, 2017: 181-213; Eric Kaufman, "White Identity and Ethno-Traditionalist Nationalism in Trump's America," *The Forum* 17, nr. 3, 2019: 385-402; Nilsson, *French Populism*; Nilsson, "Manifestos of White."

27 Om David Lane och framväxten an amerikanska vitmakt rörelser, se: Martin Durham, *White Rage: The Extreme Right and American Politics* (London and New York: Routledge, 2007).

som korrupt och förljugen, är demokratiska lösningar lönlösa. En samhällsändring antas behöva provoceras och accelereras fram. Detta ska då ske genom att "skrämma" och "fysiskt ersätta" det vita folkets rasfiender.

Gärningsmannen betonar att en förändring inte kan ske utan en större folklig uppslutning. Han uppmanar andra att visa potentialen i "direkta handlingar" för att fler och fler vita ska se "vägen framåt" och förstå att "de inte är ensamma." Tiden beskrivs som knapp, det handlar om att få "historiens pendel att svänga," att destabilisera och polarisera samhället än mer för att till slut "förstöra den nihilistiska, hedonistiska individualistiska galenskap som har tagit kontroll över det västerländska sinnet." Den "bästa tiden för attack var igår" och en regelrätt "blitz" behöver iscensättas. Alla svarta beskrivs som "ersättare" bara genom att befinna sig i vita länder. Det fundamentala problemet beskrivs dock vara judar, "men de kan hanteras i sinom tid."

Denna accelerationistiska blitz ska enligt gärningsmannen visa för "ersättarna att så länge en vit man lever så kommer vårt land aldrig bli deras och de kommer aldrig att vara säkra från oss." Våld framstår som den enda lösningen, som "det enda sättet att förändra världen."

I denna logik, som inte kan förstås som något annat än folkordslogik, undkommer ingen. Barn ska också dödas: "Barn till ersättare förblir inte barn, de växer upp och reproducerar sig vilket leder till fler ersättare som kommer att ersätta vårt folk." Att döda barn framställs som en moralisk skyldighet: "Alla fiender du dödar, oavsett ålder, är en mindre fiende som dina barn behöver möta. Sköter du dödandet eller lämnar du det hellre till dina barn?" I manifestet beskrivs vidare hur det är vita mäns skyldighet att axla denna roll: "Starka män måste resa sig."

KONSPIRATIONISM OCH POSTORGANISATIONELLT VÅLD

Buffalomanifestet bygger tydligt på samtida rasideologi med etnopluralistiska inslag som i sin tur bygger på populariserade former av modernitetskritisk-, anti-kapitalistisk-, nationalsocialistisk-, ekofascistisk- och radikalnationalistisk ideologi som inramas av en accelerationistisk logik. Särskilt tydliga är tre konspiratoriska idéströmningar, nämligen teorierna om Stora ersättningen, Vitt folkmord och Sionistiska världsregeringen. Stora ersättningsteorin tillskrivs vanligtvis den franske postfascistiske intellektuelle Renaud Camus och Vitt folkmordsteorin tillskrivs den tidigare nämnde David Lane.²⁸ Teorin om Sionistiska världsregeringens egentliga ursprung är omtvistat, men tillkom troligtvis i det tidiga 1900-talets Ryssland och spreds sedan i Europa och andra delar av världen.²⁹

I manifestet framgår dock inga referenser till vare sig grundtexter eller framträdande ideologer som har återproducerat och fört teorierna vidare, inte heller ges referenser till accelerationistiska eller paramilitära grupper.³⁰ Huruvida den ena eller andra teorin bör sammanfatta manifestet och gärningsmannens ideologiska tankegodis har inte kunnat avgöras för detta memo. Däremot följer ur en översiktlig analys att det till exempel ges långt fler explicita referenser till amerikanska teorier om Vitt folkmord, än till Renaud Camus ersättningsteori (som den specificeras i hans skrifter).³¹ Likaså är den antijudisk ideologiska inramningen tydligare kopplat till amerikansk nationalsocialistisk vitmaktideologi och dess mer samtida tolkningar av Sionistiska världsregeringen än fransk post-fascism.³² Vidare är varken ersättningsteorin eller folkmordsteorin i egentlig mening särskilt nya, utan kan spåras till bland annat det sena 1800- och tidiga 1900-talets antiabortrörelser, rasideologi och eugenik.³³

28 För en mer ingående diskussion om relationerna mellan dessa teorier, se: Per-Erik Nilsson, "Manifestos of White Nationalist Ehtno-Soldiers," *Journal of Critical Research of Religion* 10, nr. 2, 2022: 221-235.

29 Se: Ester Webman, "Introduction – hate and absurdity: the impact of The Protocols of the Elders of Zion," *The Global Impact of the Protocols of the Elders of Zion: A Century-Old Myth*, red. Esther Webman (London och New York: Routledge), 1-23.

30 Exempel på samtida accelerationistiska organisationer: Sonnenkrieg Division,, Atomwaffen, the Base och Order of Nine Angels. För en diskussion, se: Jacob Ware, Siegfried: *The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States*, ICCT Policy Brief, 2019: <https://icct.nl/app/uploads/2019/07/ICCT-Ware-Siege-July2019.pdf> [2022-08-20]. Andra framträdande paramilitära som inte heller omnämns är exempelvis Oath Keepers och Proud Boys. Se:

31 Camus myntar begreppet 2010, se: Renaud Camus, *L'Abécédaire de l'innocence* (Paris: David Reinharc Éditions, 2010). För definitioner, se: Renaud Camus, *Le grand remplacement: Suivi de discours d'orage du peuple* (Paris: Camus, 2012), s. 93; Renaud Camus, *Le grand remplacement: Introduction au remplacisme global* (Paris: Camus, 2017), s. 27.

32 I Frankrike menar exempelvis vissa forskare att populariseringen av ersättningsteorin inte ligger i dessa antijudiska budskap utan tvärtom. Det var först när explicita referenser till en judisk världskonspiration togs bort som teorin fick bäring. Se: Pascal Blanchard, Dominic Thomas och Nicolas Bancel, *Vers la guerre des identités? De la fracture coloniale à la révolution ultranationale* (Paris: La Découverte, 2016). För en analys av ersättningsteorins föränderlighet, dess spridning och normalisering inom franska post-fascistiska rörelser, se: Per-Erik Nilsson (2020), *French Populism and Discourses on Secularism* (London och New York: Bloomsbury).

33 Se: Nicola Beisel och Tamara Kay (2004), "Abortion, Race, and Gender in Nineteenth-Century America," *American Sociological Review*, 69: 498–518; Gérard Noiriel, *Creuset français* (Paris: Seuil, 1988).

Grundansatsen i dessa teorier, så som de framförs i gärningsmannens manifest, är att den politiska vänstern – refererade till som politiskt korrekta, marxister, HBTQ-aktivister, BLM-aktivister, med flera – ömsom uppbackade, ömsom styrda av en föreställd judisk kulturell och finansiell elit, medvetet söker ersätta den vita befolkningen, vit kultur och vit civilisation. Baserat på faktumet att etniska minoritetsgrupper tenderar att rösta åt vänster i USA,³⁴ menar gärningsmannen vidare att den påstådda ersättningen syftar till att byta ut väljarkåren med icke-vita för att stabilisera den politiska vänsterns politiska, ekonomiska och kulturella maktpositioner.³⁵

I USA förs idag olika varianter av dessa ersättningsteorier fram av aktivister, journalister, opinionsbildare och politiker från den politiska högern.³⁶ Politisering av identitet och demografi är på intet sätt ett nytt fenomen i USA. Att demografiska förändringar i USA, särskilt en utveckling där vita inte längre är den största etniska gruppen, skulle stärka den politiska vänsterns väljarbas har dock diskuterats av akademiker och opinionsbildare i minst

två decennier i USA.³⁷ Det finns också tydliga tecken på att landets befolkning blir alltmer splittrad politiskt, särskilt i dessa frågor.³⁸ En anledning, av flera, är det polariserande debattklimatet.³⁹ Flera bedömare understryker att terrorhotet från våldsbejakande extremism ökar, särskilt rasideologiskt motiverade individer och grupperingar, men även anarkister och så kallade enfrågedrivna aktörer (*single-issue*).⁴⁰ Manifestet är inte isolerat från denna utveckling utan bör förstås i relation till den.

Att tala om invandring i termer av ”ersättning” betyder vidare inte per automatik att hela det rasideologiska paket som ryms inom Buffalomanifestet åsyftas. En person som använder begreppet kan till exempel vara omedveten om denna typ av innebörd, en opinionsbildare kan ha en annan uppfattning av vad begreppet egentligen innebär och en politiker kan använda begreppet medvetet ambivalent för att tala till flera olika typer av väljare, där vissa förstår andemeningen, och andra inte. Ytterligare ett alternativ är att ideologiska talespersoner använder dessa nyckelbegrepp medvetet i förhoppning om att en individ till slut på egen

34 Se: Ruth Igielnik och Abby Budiman, ”The Changing Racial and Ethnic Composition of the U.S. Electorate: In battleground states, Hispanics grew more than other racial or ethnic groups as a share of eligible voters,” Pew Research Center, 23 september, 2020: <https://www.pewresearch.org/2020/09/23/the-changing-racial-and-ethnic-composition-of-the-u-s-electorate/> [2022-08-20].

35 Att olika etniska grupper i USA tenderar att rösta olika är väl belagt. Att den etniska komponenten skulle vara statisk och oföränderlig, eller ens överordnad andra demografiska faktorer är en mer komplex fråga. Att olika grupper baserat på deras etnicitet röstar på det ena eller andra alternativet bygger på förenklade och ofta rasistiska stereotyper. Mellan presidentvalen 2016 och 2020 hade exempelvis Donald Trump ökat sin andel av röster från amerikanska latinamerikaner. Trump fick även ökat stöd av vita kvinnor. Se analys av valet 2020: Ruth Igielnik, Scott Keeter och Hannah Hartig, *Behind Biden's 2020 Victory: An examination of the 2020 electorate, based on validated voters*, Pew Research Center, 2021: <https://www.pewresearch.org/politics/2021/06/30/behind-bidens-2020-victory/> [2022-08-20].

36 Se till exempel: Nicholas Confessore and Karen Yourish (2022), ”A Fringe Conspiracy Theory, Fostered Online, Is Refashioned by the G.O.P.”, the New York Times, 15 maj: <https://www.nytimes.com/2022/05/15/us/replacement-theory-shooting-tucker-carlson.html> [2022-08-20]. En opinionsundersökning gjord i maj i år (2022) visar vidare att närmare en tredjedel av befolkningen är oroade att ”en grupp av människor tar in invandrare i landet för politisk vinst” och 29 % att invandring leder till att ”infödda amerikaner förlorar ekonomiskt, politiskt och kulturellt inflytande.” Undersökningen visar vidare att 17 % befolkningen är oroade för båda argumenten. Se: The Associated Press (AP) och NORC Center for Public Affairs Research, *Immigration Attitudes and Conspiracy Thinkers*, Issue Brief, 2022: https://apnorc.org/wp-content/uploads/2022/05/Immigration-Report_V15.pdf [2022-08-20]. En annan undersökning kommer till slutsatsen att 67 % av republikaner står bakom påståendet ”liberal leaders actively trying to leverage political power by replacing more conservative white voters.” Se: Cassie Miller, ”SPLC Poll Finds Substantial Support for ‘Great Replacement’ Theory and Other Hard-Right Ideas,” Southern Poverty Law Center, 1 juni, 2022: <https://www.splcenter.org/news/2022/06/01/poll-finds-support-great-replacement-hard-right-ideas> [2022-08-20].

37 Se exempelvis: James G. Gimpel, *Immigration's Impact on Republican Political Prospects, 1980 to 2012*, Center for Immigration Studies, 2014: <https://cis.org/sites/cis.org/files/gimpel-realignment.pdf> [2022-08-23]; John B. Judis och Ruy Teixeira, *The Emerging Democratic Majority* (New York and London: Scribner, 2022); Tanvi Misra, ”Demography Favors the Democrats,” Bloomberg, 26 februari, 2016: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-02-26/demographics-explain-the-likely-outcomes-in-the-2016-u-s-presidential-election> [2022-08-23]; Philip E. Wolgin och Ann Garcia, *Immigration Is Changing the Political Landscape in Key States*, Center for American Progress, 2013: <https://www.americanprogress.org/wp-content/uploads/2013/04/ImmigrationPolitics.pdf> [2022-08-20].

38 Se: Michael Dimock och Richard Wike, ”America is Exceptional in the Nature of Its Political Divide,” Pew Research Center, 13 november: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/11/13/america-is-exceptional-in-the-nature-of-its-political-divide/> [2022-08-23]; Nishikawa Masaru, ”Presidency of Donald Trump and American Democracy: Populist Messages, Political Sectarianism, and Negative Partisanship,” *Asia-Pacific Review* 28, nr. 1, 2021: 80-97.

39 Framträdande forskare (bland andra Barbara Walters) och opinionsbildare har börjat tala om risken för inbördeskrig i USA. För en översikt av debatten, se: Edward Luce, ”Is America Heading for Civil War?” *Financial Times*, 31 maj, 2022: <https://www.ft.com/content/9c237473-603d-4196-8a32-0f135c900612> [2022-08-23].

40 Se: Catrina Doxsee, Seth G. Jones, Jared Thompson, Grace Hwang och Kateryna Halstead, *Pushed to Extremes: Domestic Terrorism amid Polarization and Protest*, CSIS Briefs, Center for Strategic & International Studies, 2022: https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/220517_Doxsee_PushedtoExtremes_DomesticTerrorism_0.pdf?j6iFcE1WxvqgUbDRl6SKSp6rGbbTVDI [2022-08-23]; Federal Bureau and Investigation and Department of Homeland Security, *Strategic Intelligence Assessment and Data on Domestic Terrorism*, 2021: <https://www.fbi.gov/file-repository/fbi-dhs-domestic-terrorism-strategic-report.pdf/view> [2022-08-23]; National Security Council, *National Strategy for Countering Domestic Terrorism*, The White House, 2021, s. 8-9: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/06/National-Strategy-for-Countering-Domestic-Terrorism.pdf> [2022-08-23].

hand kommer att koppla ihop de ideologiska trådarna och agera.⁴¹ För att underbygga att det senare har skett i detta fall kräver en långt mer omfattande analys än vad som har varit möjligt för sammanställandet av detta memo.

Sammantaget framstår Buffalomanifestet som ideologiskt spretigt, influerat av tidigare manifest av rasideologiskt motiverade ensamagerande våldsvarkare och olika typer av kvasivetenskapliga rön som figurerar på digitala forum. Denna heterogena mix av källor verkar utgöra ramarna för gärningsmannens ideologiskt binära glasögon genom vilka han betraktar världen. Genom sådana glasögon blir allt en bekräftelse på stora konspirationer som han, i rollen som avantgardistisk raskrigare, är kallad att upplösa.

I Buffalomanifestet, som i många andra manifest, finns inga centrala organisationer som fullt ut representerar den vilja och de ideal som uttrycks. Det vittnar om en postorganisationell utveckling som tidigare forskning har belyst beträffande rasideologiskt ensamagerande våldsvarkare.⁴² För denna typ av våldsvarkare förefaller således manifesten utgöra mer av en enande och sammanlänkande referenspunkt, än en organisation eller rörelse. Det ena manifestet bygger på det andra, flyter ihop, överlappar och drar på grundval av ideologiska resonemang de mest extrema och våldsamma slutsatserna. Det handlar om visioner av en vit populistisk gräsrotsrörelse som, i denna logik, söker släppa lös en av det moderna samhället fånglad rasmässig och maskulin urkraft, för att stå på frontlinjen i en apokalyptisk kamp om liv och död.

RÖDPILLRING OCH RADIKALISERING

Relationen mellan ideologi och radikaliseringsprocess är långt ifrån självklar. Under de senaste två decennierna har det publicerats otaliga teorier om radikaliseringsprocesser. En stor del av den tidiga forskningen om radikaliseringsprocesser byggde på tunt empiriskt underlag och har kritiserats för att ha lågt förklaringsvärde.⁴³ Vissa forskare menar till och med att radikaliseringsprocesser som förklaringsmodell är kontraproduktiv.⁴⁴ Det är dock relativt klarlagt att radikaliseringsprocesser inte är en homogen process utan beror på en rad varierande individuella, psykologiska, biologiska, sociala, kulturella, politiska och ideologiska faktorer.⁴⁵

Radikaliseringsprocesser förstås här som ett ramverk för att beskriva hur en person går från ett normaltillstånd till ett extremtillstånd. Det innebär att radikaliseringsprocesser förstås i relation till den kontext inom vilken den sker.⁴⁶ I ett liberaldemokratiskt samhälle är normaltillståndet att genom demokratiska och juridiska processer lösa samhälleliga politiska konflikter. När en individ ser som sin enda lösning, för att uppnå sina politiska mål att mörda politiska motståndare, kan den personen sägas ha lämnat normaltillståndet och klivit in i det extrema, eller extremistiska. Det ska dock understrykas att det finns litet stöd i forskningen att extremistiska åsikter i sig leder till våldsam handling.⁴⁷

Även om inga objektiva variabler kan förklara alla typer av radikaliseringsprocesser kan radikaliseringsprocesser användas som ett analytiskt grepp för att känna igen mönster och trender. En tydlig sådan trend, för både ensamagerande

41 I det sista fallet vore det relevant att tala om stokastisk terrorism. Det innebär en form av systematiserad uppvigling för att genom massmedia, sociala medier och andra kommunikationsformer föra ut ideologiska narrativ med syftet att övertyga en eller flera individer att begå attentat. Stokastisk terrorism har inom forskningslitteraturen diskuterats i relation till Islamiska statens rekryteringsmetoder samt både extremhögern och vänstern. Se: Hamm och Spaaij, *The Age*, s. 84ff.

42 Med postorganisationell åsyftas aktörer som inte till organiserade rörelser utan om individer eller mindre grupper som är relativt agnostiska vad det gäller organisatorisk tillhörighet. För en taxonomi, se: Jacob Davey, Milo Comerford, Jakob Guhl, Will Baldet och Chloe Colliver, *A Taxonomy for the Classification of Post-Organisational Violent Extremist & Terrorist Content*, Institute for Strategic Dialogue, 2022: <https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2021/12/A-Taxonomy-for-the-Classification-of-Post-Organisational-Violent-Extremist-Terrorist-Content.pdf> [2022-08-18].

43 För vidare diskussion, se till exempel: Magnus Hörnqvist och Janne Flyghed, "Exclusion or culture? The rise and the ambiguity of the radicalisation debate," *Critical Terrorism Studies* 5, no. 3: 319-334; Stefan Malthaner, "Radicalization: The Evolution of an Analytical Paradigm," *European Journal of Sociology* 58, n. 3, 2017: 369-401; Derek M. D. Silva, "Radicalisation: the journey of a concept', revisited," *Race & Class* 59, nr. 4, 2018: 34-53.

44 Särskilt i litteraturen om radikaliseringsprocesser i relation radikalislamism lyfts hur otydliga och oprecisa modeller för radikaliseringsprocesser kan bygga på etnocentriska fördomar som hjälper lite i att varken förstå eller vara behjälpliga i att förhindra radikaliseringsprocesser. Se exempelvis: Arun Kundnani, *The Muslims Are Coming: Islamophobia, Extremism, and the Domestic War on Terrorism* (London: Verso, 2014).

45 Attityd-beteendeförändrande modellen (*attitude-behaviours corrective*, ABC) delar exempelvis upp radikaliseringsprocesser i tre faktorer: strukturella, individuella och möjliggörande. Se: James Khalil, John Horgan och Martine Zeuthen, "The Attitudes-Behaviors Corrective (ABC) Model of Violent Extremism," *Terrorism and Political Violence* 34, nr. 3, 2019: 425-450.

46 Inom forskning omtalas detta som positionsextremism (positionell extremism). Se vidare: Quassim Cassam, *Extremism: A Philosophical Analysis* (London och New York: Routledge, 2022), s. 4.

47 Se exempelvis: Randy Borum, "Rethinking Radicalization," *Journal of Strategic Security* 4, nr. 4, 2011: 1-6; Patrizia Meringolo, "Theoretical Background of Violent Radicalisation. Research and Interventions from Different Perspectives," i *Preventing Violent Radicalization in Europe: Multidisciplinary Perspectives*, red. Patrizia Meringolo (Cham: Springer), 3-20.

våldsvverkare och de individer som ansluter till extremistiska grupper, är att digital kommunikation har fått en alltmer central roll, inte minst i vad som har kommit att kallas självradikalisering.⁴⁸

I både dagboken och manifestet framstår gärningsmannen just som självradikaliserad – det var ingen specifik individ eller organisation som direkt övertygade honom om den ideologiska hållning han kom att omfamna. Hans självradikaliseringsprocess beskrivs som ett gradvis uppvaknande. Samma typ av berättelse återfinns i många av de andra manifest som har förmedlats det senaste decenniet.

Som tidigare påpekats förefaller gärningsmannens ideologiska analys ytlig.⁴⁹ Han beskriver hur Tarrants direktsända attentatsvideo, som har spridits på digitala medieplattformar, blev en nystart för honom. I ett inlägg i dagboken skriver han hur han hade tappat livslusten, men att han ”insåg att hoppet inte var förlorat, att folkersättningen kan omvändas.” Vidare beskriver han hur upptäckten av andra attentatsmän som Tarrant fick honom att känna ”att de här vita männen slogs för mig.”

Han skriver vidare att han tillbringat merparten av sitt liv på nätet och hur han genom digitala forum (*image boards*) som Reddit och 4chan och diverse videoplattformar började informera sig, särskilt omnämns *infographics* och *memer*.⁵⁰ Den här självbeskrivna upplysningsprocessen benämner han som ”rödpyllring,” vilket är en *mem* för att bli upplyst som blivit vanligt förekommande på många digitala forum.⁵¹

Den så kallade rödpyllringen handlar dock inte uteslutande om ideologisk och våldsam radikalisering. Gärningsmannen beskriver i sin dagbok att han önskade att han hade rödpyllrats tidigare i sitt liv. Här åsyftar han ekologiska- och hälsoaspekter av det moderna samhället och nämner alltifrån hur dålig kosthållning har påverkat hans kropp negativt till hur han under pandemin, genom att använda munskydd, menar att han har andats in skadliga mikroplaster på daglig basis.

Gärningsmannen beskriver alltså hur han själv aktivt har sökt orientera sig i en värld han inte känner sig hemma i och blandar vardagliga, känslomässiga och ideologiska resonemang om varannat vilket leder honom till en svart-vit världsbild som består av antingen skyldiga eller oskyldiga, offer eller förövare, människor eller icke-människor. Det är en starkt essentialiserande världssyn som är etniskt och rasmässigt kodad, där politiska fiender förkroppsligar allt som är fel med världens tillstånd. Att i denna logik rädda världen blir en fråga om att inte endast motverka felaktiga idéer. Eftersom idé och människa är ett och samma kan idéer endast rensas ut genom att rensa bort människorna som har anammat dem. Det hela motiveras och legitimeras som självförsvar i ett rättfärdigt krig för den vita rasens existensberättigande.

Att internet har kommit att spela en central roll i dessa typer av radikaliseringsprocesser och i spridandet av ideologiskt material är idag inget uppseendeväckande. Otaliga studier visar hur särskilt sociala medier bidrar till att polarisera det offentliga samtalet.⁵² Utrymmet för nyanserad diskussion förefaller ha inskränkts till förmån för förenklade resonemang och svart-vita världsbilder där hat genererar mer klick än nyanserade och komplexa resonemang. Rasideologiska aktörer har varit framgångsrika i att använda internets möjligheter till att sprida ideologiskt material som utnyttjar både upplevda och reella socioekonomiska, politiska och identitetsbaserade problem och oförrätter, för att ge många unga, särskilt män, en orsaksförklaring till dessa oförrätter och problem.⁵³

Inom forskningen pågår dock diskussioner om huruvida internet, och särskilt sociala medier, bidrar till att skapa extremism eller om individer som redan är öppna för extremistiska åsikter via internet lättare kan söka upp information och likasinnade.⁵⁴

48 Se vidare: Ines von Behr, Anaïs Reding, Charlie Edwards och Luke Gribbon, *Radicalisation in the Digital Era: The Use of the Internet in 15 Cases of Terrorism and Extremism*, Rand Europe, Bryssel, 2013: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR400/RR453/RAND_RR453.pdf [2022-08-21]; Linda Schleger, ”Yes, I can’: what is the role of perceived self-efficacy in violent online-radicalisation processes of ‘homegrown’ terrorists?” *Dynamics of Asymmetric Conflict* 13, nr. 3, 2020: 212-229.

49 Här finns en parallell till raidkalislamistiska konfliktresenärer (*foreign fighters*) som ofta uppvisar en väldigt basal förståelse för islam och dess skrifter. Ett av de mer emblematiska fallen är två brittiska konfliktresenärer som innan deras resa för att ansluta till Islamiska staten 2013, hade förberett sig genom med böckerna *Islam for Dummies* och *The Koran for Dummies*. Se: Jeppe Fuglsang Larsen och Sune Qvotrup Jensen, ”Everyday Religion and Radical Islamism – A Contribution to Theorizing the Role of Religion in Radicalization Studies,” *Studies in Conflict & Terrorism* [online first], 2021: 1-17.

50 Hans profil på gamingplattformen Steam visar att han spenderat 2 000 timmar, bara där.

51 Memet åsyftar filmen *Matrix* (1999) när huvudkaraktären uppmanas att välja mellan ett blått och ett rött piller. Det blå pillret leder till huvudkaraktären fortsätter att leva sitt liv i en lögn, medan det röda leder till att han ser verkligheten för vad den egentligen är.

52 Det ska understrykas att forskningen är långt ifrån entydig på sociala mediernas eller internets roll som orsak till polarisering. Se vidare: Levi Boxell, Matthew Gentzkow och Jesse M. Shapiro, ”Greater Internet Use Is Not Associated With Faster Growth in Political Polarization Among US Demographic Groups,” *PNAS* 114, nr. 40, 2017: 10612-10617; Gabriele Cosentin, *Social Media and the Post-Truth World Order The Global Dynamics of Disinformation* (Cham: Springer, 2020).

53 Cassam, *Extremism*, s. 187. Se vidare: Andrew Marantz, *Antisocial: How Online Extremism Broke America* (London: Picador, 2019).

54 Krut Braddock, *Weaponized Words: The Strategic Role of Persuasion in Violent Radicalization and Counter-Radicalization* (Cambridge: Cambridge University Press, 2020).

Den senare aspekten, att finna information och likasinnade, är i detta fall central. I dagens digitala informationsmiljö finns det en uppsjö av subkulturella forum för rasideologiskt sinnade individer och organisationer, vilka kan förstås som rasideologiska medieekologier med sina egna politiska och kulturella koder.⁵⁵ I dessa ekologier har den ambivalens som har kommit att bli signifikant för internetkultur dragits till sin spets.⁵⁶ Ambivalent kommunikation bygger på ett spel med allvar, ironi, sarkasm och humor – det som för den ene är underhållning är för den andre avskryvda uttalanden, och för den tredje sanning och ett kall till handling. I många hörn av denna ekologi sker ett öppet fanatiserande av nazism, fascism och våld, där våldsverkare som Breivik och Tarrant framställs som den vita rasens helgonförklarade hjältar.

Våldsverkare och våldsdåd framställs vidare i en estetik hämtat från gamingkultur. Livesändningarna av våldsdåden med kroppskameror tangerar den visuella inramningen av första-personsspel, diskussioner om attentaten och gärningsmännen på olika forum förs i speltermen och i flera manifest finns listor på hur olika sätt att döda människor ger mer eller mindre poäng. På en alternativ version av Wikipedia rankas våldsverkare efter hur dåd har genomförts och hur många som har dödats.⁵⁷ I ”VIP-klubben” återfinns de 50 mest framgångsrika ensamagerande våldsverkarna som bland annat rankas efter sin ”hjaltestatus.”

Många av dessa attentat blir även själva föremål för konspiratoriska idéer, ofta formade efter vad som diskuteras i det offentliga samtalet för stunden.⁵⁸ I detta fall började Kremlevänliga influensers sprida desinformation om att gärningsmannen hade kopplingar till den ukrainska Azovbataljonen samt att attentatet var ett bevis på kopplingen mellan Ukraina, nynazism och Nato. I andra fall har det handlat om att attentaten skulle vara iscensatta av amerikanska underrättelsemyndigheter av både intern- och internationellt politiska skäl.⁵⁹ Som sådana kan attentat av detta slag få en större politiserande och polariserande sprängkraft.

SLUTORD

Gärningsmannen som utförde våldsdådet i Buffalo den 14 maj i år (2022) är en ung man vars profil, baserat på hittills kända uppgifter, stämmer väl in på rådande kunskapsläge om rasideologiskt ensamagerande våldsverkare – social isolering, identitetssökande, psykiskt labil och samtidigt rationellt agerande. Genomförandet föregicks av vapenträning, planering och rekognosering, både fysiskt och via öppna källor på internet.

Hans manifest kan förstås som en kommunikativ text och förberedelserit inför genomförandet av attentatet. Det kan vidare förstås som en form av kollektiv produkt vars syfte är att upplysa, inspirera, instruera och motivera framtida våldsverkare. I manifestet framgår en svartvit världsbild och ett ytligt ideologiskt tankegods som idag är vida spritt i rasideologiska forum online, men som även får genomslag i en mer destillerad form i många samhällen i Väst.

Så som gärningsmannen beskriver sin radikaliserings framstär den som ett aktivt sökande efter svar på förklaringar av upplevda oförrätter och en identitet. Han agerade ensam och som påpekats finns inga tecken, vare sig i hans egna material eller uppgifter som uppkommit på efterhand, att han ingick i någon grupp eller organisation.

Han kan således ses som ett exempel på en post-organisationell form av internetbaserad våldsbejakande extremism. Att upptäcka enskilda individer som saknar organisationell tillhörighet är en svår utmaning. Buffalofallet, som så många andra, visar dock att information om planerade attacker har läckts på förhand av gärningsmannen själv samt att han ändrade både beteende- och finansiella mönster inför attacken. Hade polisiära underrättelse-tjänster varit varse om gärningsmannens digitala aktiviteter skulle hans fysiska beteenden och inköp av materiel tillsammans kunnat ge starka indikationer på att de läckta planerna om en attack var verkliga.⁶⁰ ■

Per-Erik Nilsson är forskare vid enheten för Asymmetriska hot

55 Om medieekologier, se: Kristoffer Holt, *Right-Wing Alternative Media* (London och New York: Routledge, 2020); Nilsson, Från skitpostning, s. 23-26; Heather J. Williams, Alexandra T. Evans, Jamie Ryan, Erik E. Mueller och Bryce Downing, *The Online Extremist Ecosystem: Its Evolution and a Framework for Separating Extreme from Mainstream*, RAND Corporation, 2021: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PEA1400/PEA1458-1/RAND_PEA1458-1.pdf [2021-08-21].

56 Se: Whitney Phillips och Ryan M. Milner, *The Ambivalent Internet: Mischief, Oddity, and Antagonism Online* (Cambridge and Malden: Polity Press, 2017).

57 Se: Encyclopedia Dramatica, ”High Score,” 7 juli 2022: https://encyclopediadramatica.online/High_Score [2022-07-07].

58 Andra exempel som lett till en bred palett av konspirationsteorier är skolskjutning i Newtown, Connecticut (2012), Brenton Tarrants massskjutning i Christchurch, Nya Zeeland (2019), och skolskjutningen i Uvalde, Texas (2022).

59 Se: Institute for Strategic Dialogue, ”The Ongoing Effort to Link the Buffalo Shooter to Azov Battalion,” 16 maj, 2022: https://www.isdglobal.org/digital_dispatches/the-ongoing-effort-to-link-the-buffalo-shooter-to-azov-battalion/ [2022-08-21].

60 Se vidare: Davis, ”Buffalo Shooting.”

